

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Стоян Павлов Павлов, д.м., Катедра по анатомия и клетъчна биология, Факултет „Медицина“, Медицински Университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна

за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор' професионално направление 7.1. Медицина докторска програма „Анатомия, хистология и цитология“

Автор: д-р Златизара Христова Тодорова

Форма на докторантурата: самостоятелна подготовка

Катедра: „Анатомия, хистология и ембриология“

Тема: „Антропологична характеристика на лицевия череп и apertura piriformis при българското население от Южна България – измерване върху 3D реконструкции на компютърни томографии“

Научен ръководител: доц. д-р Ферихан Ахмед-Попова, д.м., Катедра по Анатомия, хистология и ембриология, МУ-Пловдив

Научен консултант: гл. ас. д-р Ирина Ангелова-Дечевска, д.м., Катедра по образна диагностика, дентална алергология и физиотерапия, МУ-Пловдив

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният комплект материали на електронен носител е в съответствие с чл.70 (1) от I.Раздел. Придобиване на образователна и науча степен „ДОКТОР“ и научна степен „ДОКТОР НА НАУКИТЕ“ в МУ-Пловдив; Правилник на МУ-Пловдив от 28.01.2021 г. и включва следните документи:

- Заявление до Ректора на МУ-Пловдив за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд
- автобиография в европейски формат с подпис на докторанта
- нотариално заверено копие от диплома за висше образование
- заповеди за записване в докторантура, прекъсване на обучението (поради майчинство) и за продължаване на обучението; за отчисляване с право на защита
- заповед за провеждане на изпит от индивидуалния план и съответен протокол за издържан изпит или докторантски минимум по специалността
- протокол от катедрен съвет за предварително обсъждане на досертационния труд и взетите решения за разкриване на процедура и за състав на научно жури
- дисертационен труд
- автореферат
- списък на научните публикации по темата на дисертацията
- копия на научните публикации
- списък на участията в научни форуми
- списък на забелязани цитирания
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи
- други документи, свързани с хода на процедурата

Докторантът е приложил 4 публикации, свързани с темата на дисертационния труд, които се оценяват на общ брой 31 т. (съгласно критериите на ППЗРАС в Република България).

Д-р Златизара Христова Годорова завършва магистратура по „Дентална медицина“ към МУ-Пловдив през 2009 година. От 08. 2009 до 02. 2020 работи по специалността в „АГПППДМ – Втора поликлиника“ ООД, гр. Хасково. От 02. 2020 до 12. 2020 работи в „Д-р Златизара Годорова – АИПППДМ“ ЕООД, гр. Хасково като лекар по Дентална медицина. От 09. 2020 до 09. 2021 е избрана за хоноруван асистент в катедра „Анатомия, хистология и ембриология“ към Медицински факултет на МУ-Пловдив. От 09. 2021 до настоящия момент д-р Златизара Христова Годорова е редовен асистент към същата катедра. Тя владее отлично, писмено и говоримо английски и френски език. Притежава добри комуникативни и организационни умения, както и способност за работа в екип. Член е на Българско анатомично дружество, Българско антропологично дружество, Съюз на учените в България, Български зъболекарски съюз.

Представените документи съответстват на изискванията на Закона за Развитие на академичния състав в Република България и Правилника на Медицински университет - Пловдив за допускане до публична защита за придобиване на ОНС „Доктор“.

2. Актуалност на тематиката

Представеният дисертационен труд проверява и разширява данните за метричните и пространствени характеристики на лицевия череп и черепните кости сред българската популация. Докоато в миналото за това са се използвали основно стандартизирани краниометрични инструменти, развитието на съвременните технологии, науката за данните и антропологичната наука позволява внедряването на директни антропометрични методи за изследване на тези взаимоотношения при живи хора с помощта на съвременните образни методи, което съществено разширява броя на изследваните лица и позволява прецизиране на базите от данни. Използването на методи за 3D-реконструкции и изграждането на дигитални близнаци на изследваните обекти позволява детайлно и точно количествено описание на полово-свързаните различия в съвременната българска популация и оценка на мястото ѝ в сравнение с други популации. Получените данни са приложими в широк набор от научни дисциплини: антропология, съдебна медицина, археология, и др. Те са особено ценни при решаване на задачи за идентификация на индивида и определяне на пола и етническа принадлежност и възраст на човешки останки, обект на изследване в изброените дисциплини. Морфометричните показатели на лицевия череп, и особено *apertura piriformis*, която е и централен обект на изследванията в дисертационния труд, са ключови при определяне на половата принадлежност.

Лицевата морфология и нейният естествен вариабилитет са приложими и от полза и в редица медицински и стоматологични дисциплини като неврохирургия, УНГ, лицево-челюстна хирургия, офталмология, протетична дентална медицина, ортодонтията, имплантологията и др.

Въз основа на гореизложеното смятам, че дисертационният труд, представен от д-р Златозара Годорова е със съществена актуалност и резултатите му имат мултидисциплинарно приложение.

3. Познаване на проблема

Задълбоченият литературен обзор демонстрира значителните познания на докторанта по изследваната тема. Подробно и методично са разгледани особеностите във филогенетичното и онтогенетичното развитие на черепа, както и влиянието на различни фактори върху пренаталното и постнаталното формиране на човешкия череп, методите за изследване на

пространствените особености на черепа, както и приложимостта на краниометричните данни в широк набор от научни и практически дисциплини. Многопластовият анализ на съществуващите данни и методологията от гледна точка на научната идея позволява на автора логически обосновано и последователно да изведе научните цели на проучването и да ги синтезира до решаването на 4 научни задачи.

Докторантът добре познава изследвания проблем и борави свободно с терминологията и методологията за решаване на поставените задачи.

4. Методика на изследването

Изследването, представено в дисертационния труд, е проведено с помощта на спирален 64-срезен компютърен томограф. Проучени са 120 конвенционални компютърни томографии на индивиди от български етнически произход (55 мъже и 65 жени) на възраст между 20 и 60 години. Анализираният линейни размери и индекси са подробно и прецизно документирани, а методите за оценка и количествен анализ съответстват на поставените цели и задачи, осигурявайки валидни и надеждни резултати.

Избраната методика на изследване позволява постигане на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Представеният за становище от д-р Златозара Христова Тодорова труд е написан на 146 стандартни печатни страници и има обичайната за дисертация за придобиване на ОНС „Доктор“ структура и обем:

- Въведение- 1 стр.
- Литературен обзор- 25 стр.
- Цел и задачи- 1 стр.
- Материал и методи- 19 стр.
- Резултати- 42 стр.
- Обобщение и обсъждане- 28 стр.
- Изводи- 1 стр.
- Приноси- 2 стр.

Резултатите са онагледени с 27 таблици и 57 фигури. Библиографската справка включва 269 литературни източника (от които повече от 35% са публикувани през последните 10 години).

Дискусията, съпоставя резултатите от работата на д-р Тодорова с литературни данни и подчертава актуалността, значението и обема на извършеното проучване. Представените резултати имат висока научна стойност, като позволяват извеждането на 6 извода. Те съответстват на поставените задачи, като са точно и коректно формулирани.

Приемам изцяло представените общо 6 приноси: два с оригинален характер, два с теоретично-методологичен характер и два с научно-приложен характер, които потвърждават научно-теоретичното и клинично-приложно значение на дисертационния труд. Аз бих отделил като самостоятелен принос и изведената дискриминантна функция, тъй като след евентуална последваща верификация в практиката, тя може да допълни съществуващите инструменти за количествено оценяване на половия черепен диморфизъм.

Представеният дисертационен труд представя и анализира адекватно актуални резултати и извежда съществени научни и научно-практически приноси.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Д-р Златозара Христова Тодорова е представила 4 публикации по темата, които съгласно ППЗРАС и носят 31 т., с което покрива изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника на МУ-Пловдив.

Дисертационният труд е написан грамотно при спазване на езиковите норми, като се чете лесно и приятно. Единствената ми забележка по отношение на приложения статистически анализ е при изчисляването на средните стойности на индексите да се избягва използването на аритметична средна, тъй като тук се касае за отношение на две променливи (линейни размери) и в този случай аритметичната средна подценява дисперсията на числителя, а съответно надценява тази на знаменателя. Вместо аритметична средна математически правилно е средният индекс да се изчислява като индекс на сумите от индивидуалните измервания. Искам да подчертая обаче, че използването на аритметичната средна на индексите все още е обичайна научна практика при подобни изследвания, затова не смятам, че съществено се отразява на стойността на представения дисертационен труд.

От представената работа и придружаващите я публикации ясно личи, че тя е лично дело на дисертанта и получените резултати, както и формулираните приноси са лична заслуга на д-р Златозара Тодорова.

7. Автореферат

Авторефератът, отговаря на изискванията и обобщава основните резултати, описани в дисертацията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват **оригинален принос в науката** и отговарят на всички изисквания на **Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ - Пловдив**. Представените материали и дисертационни резултати напълно **съответстват на специфичните изисквания**, приети във връзка с Правилника на МУ – Пловдив за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката д-р Златозара Христова Тодорова притежава **задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Анатомия, хистология и цитология**“, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено в рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди **образователната и научна степен ‘Доктор’ на Д-р Златозара Христова Тодорова** в докторска програма по Анатомия, хистология и цитология, ПН 7.1. Медицина“

20.03.2026 г

Изготвил: доц. д-р Стоян Павлов Павлов
катедра „Анатомия и клетъчна биология“
Медицински Университет – Варна